

A mezőgazdaság teljesítménye, 2016 (Mezőgazdasági számlarendszer, 2016)

Tartalom

Összefoglalás	1
Nőtt a termésmennyiség és a szarvasmarha-állomány, csökkent a sertésszám	1
Nőtt a folyó áras kibocsátási érték	1
A növénytermesztés emelte, az állattenyésztés mérsékelte a kibocsátási volument	2
Egyaránt emelkedett a ráfordítások volumene és értéke	2
A jövedelem nőtt, a munkaerő-felhasználás csökkent	3
Regionális mezőgazdasági számlarendszer	4
Hazánk helye az Európai Unió mezőgazdaságában	5

Összefoglalás

A mezőgazdaság kibocsátása és bruttó hozzáadott értéke folyó áron 2012 óta folyamatosan emelkedik, a kibocsátás 2016-ban megközelítette a 2,6 ezer milliárd forintot, a bruttó hozzáadott érték pedig az 1,1 ezer milliárd forintot. A kibocsátás volumene 9,3%-kal bővült az egy évvel korábbihoz képest, ebben a gabonafélék és az ipari növények termésmennyisége játszott döntő szerepet. Az állattenyésztés volumene enyhén csökkent. A ráfordítások volumene és a jövedelem nőtt, a támogatások összege lényegében nem változott az egy évvel ezelőttihez viszonyítva. A fizetett munkaerő-ráfordítás évek óta emelkedik, a teljes felhasznált munkaerő-mennyiség csökken. Az Európai Unió mezőgazdasági kibocsátása az előzetes adatok szerint valamelyest mérséklődött, az állattenyésztésben bekövetkezett növekedés nem tudta ellensúlyozni a növénytermesztés csökkenését.

Nőtt a termésmennyiség és a szarvasmarha-állomány, csökkent a sertésszám

A mezőgazdasági kibocsátás értékének és volumenváltozásának megállapítását az éves terméseredmények megfigyelése teszi lehetővé. 2016-ban a fontosabb növények termésmennyisége jellemzően meghaladta az egy évvel korábbit, a főbb állatfajok közül a szarvasmarha-állomány nőtt, a sertések száma csökkent. Az állati termékek közül a tehéntej- és a tyúktojás-termelés is visszaesett.

Gabonából 2016-ban 2,6 millió hektárról 16,6 millió tonnát takarítottak be. A betakarított terület csökkent 2015-höz képest, és a megelőző öt év átlagától is elmaradt. A termésmennyiség 18%-kal nőtt, ami főként a kukoricatermés (8,7 millió tonna) kiemelkedő (32%-os) növekedésének a következménye. Búzából az előző évinél 1,5%-kal nagyobb területről (1 millió hektár) 5,1%-kal többet, 5,6 millió tonnát arattak. A napraforgó

és a repce betakarított mennyisége (1,9, illetve 0,9 millió tonna) rekordtermést eredményezett, mindkét növényt nagyobb területen, együttesen 886 ezer hektáron termesztették. Cukorrépából 1,1 millió tonnát, az előző évinél 23%-kal többet termeltek. A burgonya betakarított termése minden korábbinál alacsonyabb, 429 ezer tonna volt. A zöldségfélék mennyisége nőtt, több mint 1,6 millió tonna termett. A gyümölcsféléké (749 ezer tonna) elmaradt az előző évitől, almából 2,8%-kal kevesebbet (497 ezer tonnát), szőlőből lényegében ugyanannyit (476 ezer tonnát) termeltek, mint 2015-ben.

A szarvasmarha-állomány emelkedése folytatódott, 2016 decemberében 3,9%-kal több jószágot (852 ezer darabot) tartottak a gazdák, mint egy évvel korábban. A sertésállomány 7,0%-kal esett vissza, 2,9 millió darab volt. A baromfiállomány kismértékben, 0,4%-kal csökkent, összesen 40,2 millió volt az állatlétszám 2016 decemberében.

A 2016-ban levágott vágóállatok össz súlya 4,0%-kal haladta meg a 2015. évit, a teljes mennyiség megközelítette az 1,6 millió tonnát. A vágósertés mennyisége (596 ezer tonna) 1,5, a vágóbaromfié (830 ezer tonna) és a vágómarháé (92 ezer tonna) egyaránt 6,0%-kal emelkedett. A főbb állati termékek közül a tehéntej- és a tyúktojás-termelés 1,2, illetve 1,1%-kal csökkent az egy évvel korábbihoz hasonlítva. Előbbiből kevesebb mint 1,9 millió liter, utóbbiból valamelyest több mint 2,5 milliárd darab volt a termelt mennyiség.

Nőtt a folyó áras kibocsátási érték

A mezőgazdaság teljes bruttó kibocsátása 2016-ban a mezőgazdasági számlarendszer (MSZR) alapján, folyó alapon 2588 milliárd forint volt, 4,1%-kal több, mint 2015-ben.

Növénytermesztési és kertészeti termékekből 1562 milliárd forint kibocsátás keletkezett, ami az előző évinél 7,6%-kal volt több. Gabonából 692 milliárd, ipari növényekből 380 milliárd forintot tett ki ez az érték. Utóbbiak közül a jelentős arányt képviselő napraforgó kibocsátása 218 milliárd, a repcét 103 milliárd forint volt. A friss zöldségek 182 milliárd, a friss gyümölcsök, a szőlő és a bor 153 milliárd forinttal járultak hozzá a teljes kibocsátáshoz.

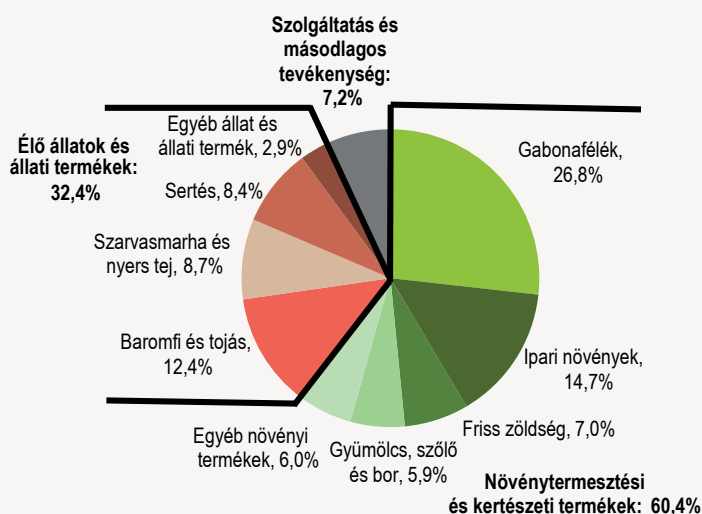
Az élő állatok és állati termékekből 839 milliárd forint kibocsátás keletkezett, kevesebb, mint az előző évben. Az élő állatok kibocsátása 604 (ezen belül a baromfié 267, a sertésé 219) milliárd forintot, az állati termékeké 235 (közülük a tejé 142, a tyúktojásé 53) milliárd forintot tett ki.

A termelőknek nyújtott mezőgazdasági szolgáltatások értéke 131 milliárd, a nem elkülöníthető nem mezőgazdasági másodlagos tevékenységeké – mint például a hús-, tej-, gyümölcs- és zöldségfeldolgozás – 56 milliárd forint volt. Ez utóbbiak a teljes bruttó kibocsátás mindössze 2,2%-át képviselték.

A mezőgazdaság teljes kibocsátásán belül a növénytermesztés részaránya 60, az élő állatok és állati termékeké pedig 32% volt, a 2011–2015. évek átlagához képest nincs változás.

1. ábra

A mezőgazdaság bruttó kibocsátásának megoszlása, 2016+ (folyó alapon)

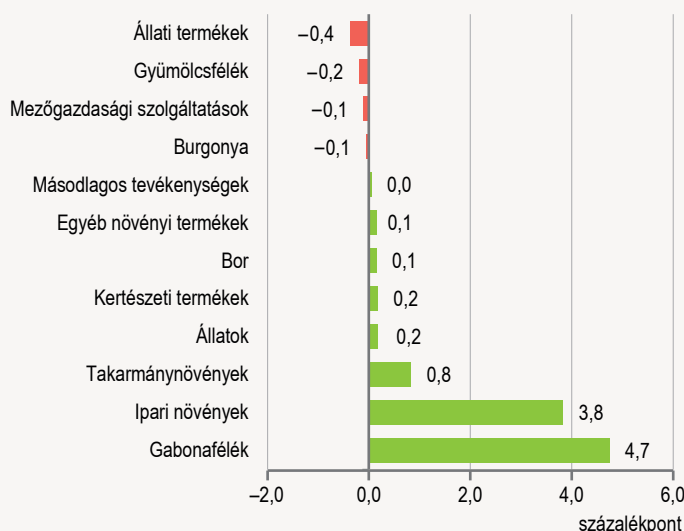

A növénytermesztés emelte, az állattenyésztés mérsékelte a kibocsátási volument

A mezőgazdaság teljes bruttó kibocsátásának volumene (az előző évi áron számított értéke) 2016-ban 9,3%-kal nőtt: a növénytermesztés emelte, az állattenyésztés kismértékben mérsékelte. A legjelentősebb hatása a gabona és az ipari növények termésének volt, melyek 4,7, valamint 3,8 százalékponttal bővítették a kibocsátást.

2. ábra

A kibocsátás volumenváltozásához való hozzájárulás, 2016

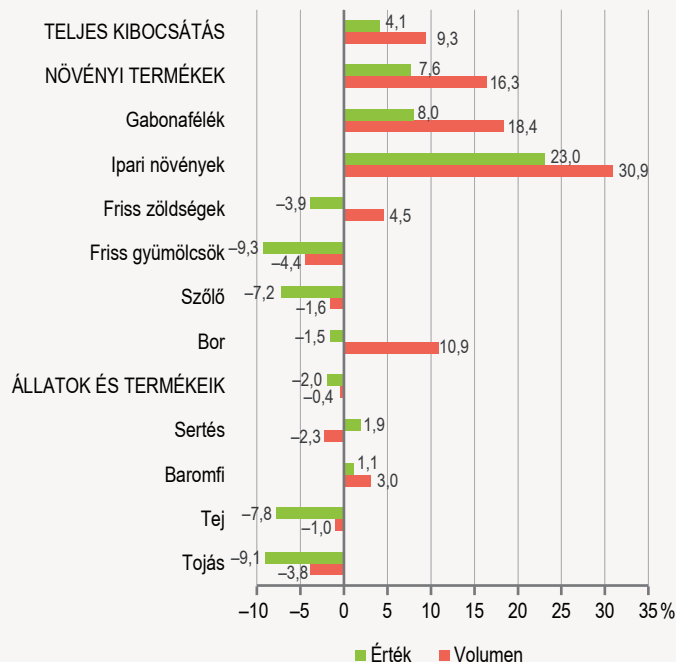
A növénytermesztés kibocsátásának volumene 16%-kal emelkedett, ebben döntő szerepet játszott az ipari növények termelésének 31 és a gabonafélék 18%-os bővülése, valamint a kedvező időjárási feltételek. A kukorica volumene 33, a napraforgóé 27, a repcéé 56, a cukorrépáé 23%-kal emelkedett. A kalászosok közül a búza és az árpa volumene nőtt, a zabé és a rozsé mérséklődött, a gabonafélék kibocsátása összességében 18%-kal bővült. A kertészeti termékek volumene 1,9%-kal nőtt, a gyümölcsféléké 3,6, a burgonyáé 5,1%-kal csökkent.

Az élő állatok és az állati termékek termelése kissé (0,4%-kal) mérséklődött 2016-ban. A baromfi- és szarvasmarha-kibocsátás emelkedett, a sertés és a legfontosabb állati termékek közül a tej, tojásé csökkent.

A más termelőknek végzett mezőgazdasági szolgáltatások volumene csökkent, a gazdaságokban nem elkülöníthető nem mezőgazdasági másodlagos tevékenységeké nőtt.

3. ábra

A kibocsátás érték- és volumenváltozása az előző évhez képest, 2016

Egyaránt emelkedett a ráfordítások volumene és értéke

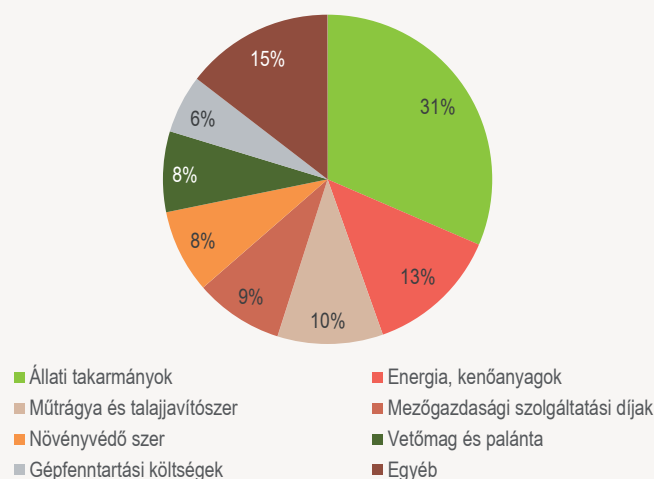
A mezőgazdaság teljes kibocsátása az ágazat termeléséről nyújt információt, a felhasználásról a ráfordítások, azaz a folyó termelőfelhasználás tájékoztat, ami mindazoknak az áruknak és szolgáltatásoknak az értékét foglalja magába, amelyeket a termelési folyamat során a gazdaságok felhasználnak. 2016-ban a termékek előállítására és a szolgáltatások nyújtására fordított folyó termelőfelhasználás 1513 milliárd forint volt (piaci beszerzési áron) 2,3%-kal több, mint egy évvel korábban.

A ráfordítások volumene 4,3%-kal bővült 2015-höz képest. A jelentősebb tételek közül a műtrágya-felhasználás 13, a takarmányfelhasználás 3,5, a növényvédőszer-felhasználás 1,5%-kal nőtt, a mezőgazdasági szolgáltatási díjak 2,0, az energiára, kenőanyagokra költött ráfordítások viszont 3,5%-kal csökkentek.

2000-től vizsgálva megállapítható, hogy a növénytermesztéssel kapcsolatos ráfordítások aránya a teljes folyó termelőfelhasználáson belül emelkedett. A műtrágyák, a növényvédő szerek és a vetőmagok súlya számottevően nagyobb, mint korábban. Ezzel ellentétben az állati takarmányok a teljes összegből csökkenő aránnyal részesedtek.

4. ábra

A folyó termelőfelhasználás összetétele, 2016 (folyó alapon)

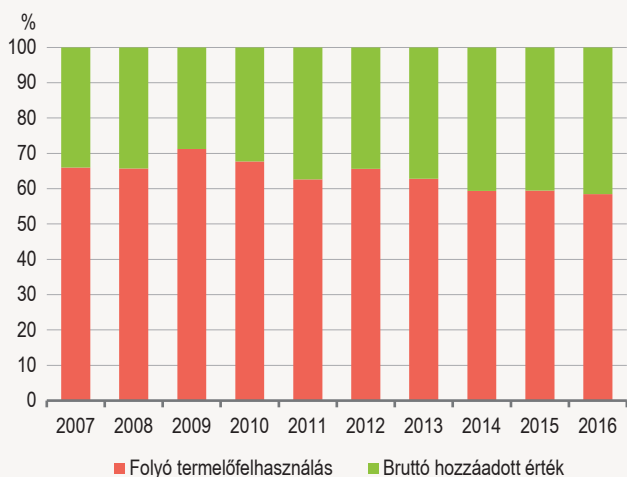

A kibocsátás és a folyó termelőfelhasználás különbözeteként megkapott bruttó hozzáadott érték 2016-ban folyó áron 1074 milliárd forint volt, 6,6%-kal több, mint az előző évben, volumene 17%-kal nőtt. A teljes kibocsátáson belül a bruttó hozzáadott érték aránya 42%-ot tett ki, azaz 100 forintos kibocsátáshoz 58 forintos ráfordításra volt szükség. Ez az arány meghaladta az elmúlt öt év átlagát.

A nemzeti számlák előzetes adatai alapján¹ a „Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat” nemzetgazdasági ág a nemzetgazdaság teljes bruttó hozzáadott értékének a 4,4%-át adta 2016-ban.

5. ábra

A kibocsátás összetétele (folyó alapon)

A jövedelem nőtt, a munkaerő-felhasználás csökkent

A mezőgazdasági számlarendszer előírásainak megfelelően kimutatott jövedelem fogalmilag és tartalmilag is eltér a köznapiban használatostól. Egyrészt eredményzseléltű, vagyis az adott elszámolási időszakhoz köthető, függetlenül attól, hogy a bevételek egy része pénzügyileg csak későbbi időpontban realizálódik. Másrészt azt a jövedelmet is tartalmazza, amelyhez a saját termelésű mezőgazdasági termékek (illetve házilagos feldolgozásokkal előállított élelmiszerek) fogyasztása juttatja a háztartást.

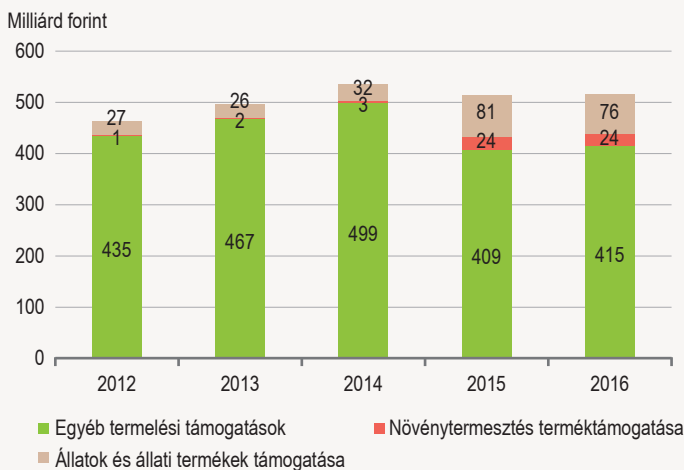
A jövedelmek forrásaként a 7. ábra bemutatja a bruttó hozzáadott értéket és a jövedelmet növelő egyéb tételeket. (A termelői áras bruttó hozzáadott

értéket a terméktámogatások egészítik ki alapárasra, az egyéb termelési támogatások – termelési adókkal csökkentett – összege a kibocsátásban nem szerepel, közvetlenül a jövedelmet növeli.)

A termelési támogatások nettó összege 2016-ban 515 milliárd forintot ért el, 2 milliárddal többet az előző évinél. Összetétele változatlan maradt. 2015-ben a szerkezetében bekövetkezett jelentős változást az agrártámogatási eszközök módosulása eredményezte. Az EU-hoz történő csatlakozást követően a termékekhez köthető (ezáltal a bruttó hozzáadott értéket növelő) hányad folyamatosan csökkent, a 2004. évi 44-ről 2014-ben mindössze 6,6%-ra. A növekvő arányú, termékhez nem köthető egyéb (például földalapú, vidékfejlesztési) támogatások (amelyek a termelési tényezők jövedelmét gyarapítják) eközben fokozatosan emelkedtek. 2015-től viszont ismét nagyobb szerepet kaptak a terméktámogatások. Ez annak köszönhető, hogy az ettől az évtől érvényes Közös Agrárpolitikában (KAP) a tagállamok mozgásteret bővült, Magyarország pedig a rendelkezésre álló termeléshez kötött támogatási keretet teljes egészében felhasználhatja. A növénytermesztési és az állattenyésztési támogatások mértéke is többszörösére emelkedett a korábbi évekhez viszonyítva.

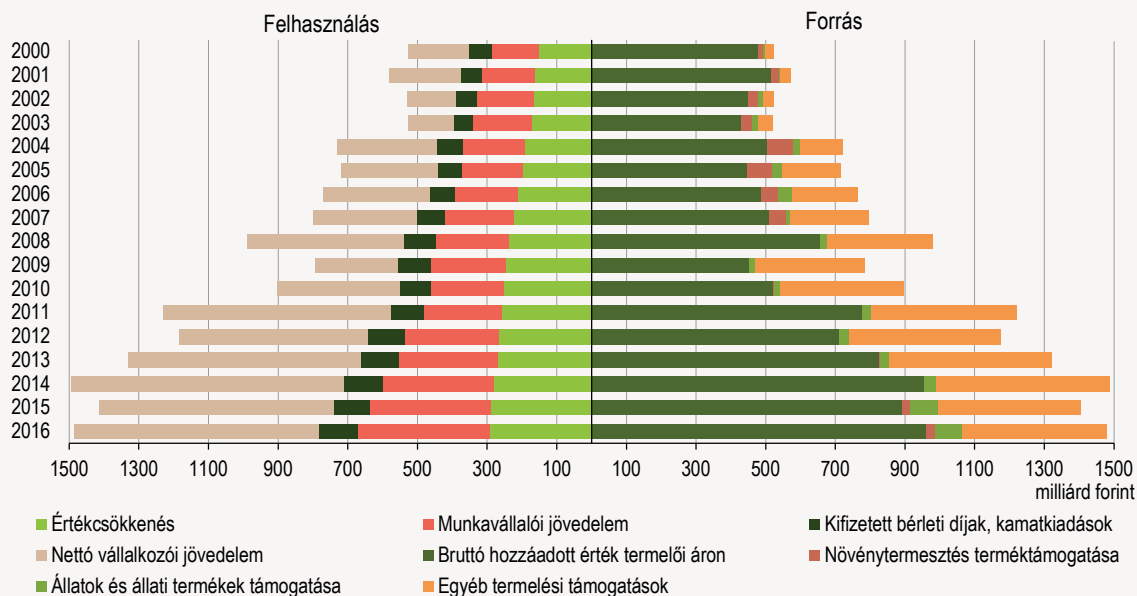
6. ábra

A termelési támogatások összetételének alakulása

7. ábra

A jövedelem forrásai és felhasználása

¹ A mezőgazdasági számlarendszer (MSZR) jól használható a mezőgazdaság teljesítményének és szerkezetének vizsgálatára, azonban nem alkalmas a nemzetgazdaság más ágaival való összehasonlításra, ugyanis az MSZR egy tevékenység alapú megfigyelés, amely egy meghatározott gazdaságméret felett megfigyeli a gazdaságokat, tekintet nélkül arra, hogy azoknak mi a főtevékenységük. Az összehasonlításra a nemzeti számlák rendszere alkalmas, amely az adott nemzetgazdasági ágban regisztrált vállalkozások adatait tárja fel és teszi összehasonlíthatóvá a többi ággal. Lásd: módszertani megjegyzések.

A termelési tényezők (felhasznált föld, tőke, munkaerő) jövedelme az elmúlt években főként a növénytermesztés hozamaitól és termékáraitól függően változott, ami a vállalkozói jövedelem alakulását is nagyban befolyásolta. Ezzel szemben a felhasználási oldalon szereplő költségek (munkadíj, bérleti díj és kamat) és az értékcsökkenésre elszámolt összeg kevésbé ingadozott. A termelési tényezők jövedelme 2016-ban 1190 milliárd forint volt, 6,2%-kal nagyobb az előző évinél.

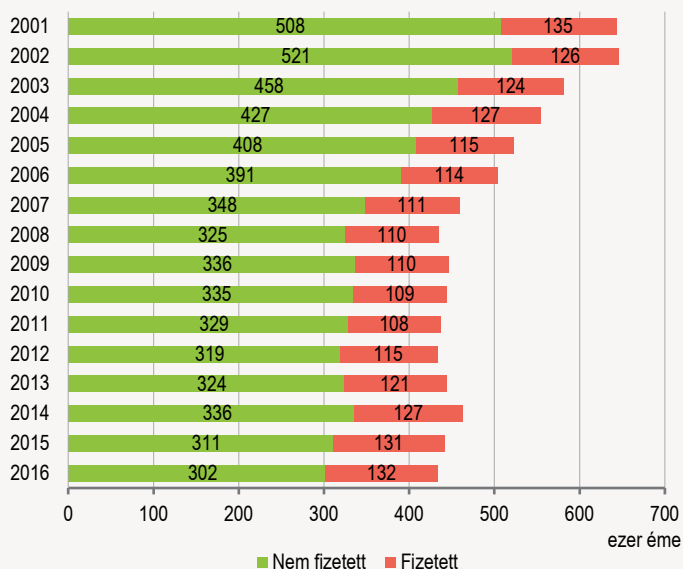
A nettó vállalkozói jövedelem vegyes típusú, mivel a gazdálkodó és családja (a nem fizetett munkaerő) munkájának ellenértékét és a gazdasághoz tartozó föld és tőke hozadékát együttesen mutatja. Értéke 2016-ban 4,3%-kal nőtt, összesen 702 milliárd forint volt.

Uniós csatlakozásunkkal a mezőgazdasági vállalkozók jövedelmén belül megnőtt a támogatások aránya. Az időjárástól függő kibocsátás ingadozása a jövedelem alakulását is számottevően befolyásolja. A jó hozamú években a jövedelem összetételében a támogatások szerepe csökken. 2016-ban 73% volt ez az arány, három százalékponttal kisebb, mint a kevésbé jó termést hozó 2015-ben.

Az éves munkaerőegységben (éme)² kifejezett élőmunka-felhasználás 1,7%-kal csökkent a bázishoz képest. Teljes munkaidőben kifejezve az élőmunka-felhasználás 434 ezer ember mezőgazdasági tevékenységének felelt meg. A korábbiakban folyamatosan csökkenő ráfordítás az elmúlt években stagnált. A nem fizetett munkaerő-felhasználás (302 ezer éme) visszaesése folytatódott, 2016-ban az előző évhez képest 2,9%-kal csökkent. A fizetett munkaerő-ráfordítás viszont 2012 óta folyamatosan emelkedik, 2016-ban összesen 132 ezer éme volt. Megállapítható, hogy a mérséklődő nem fizetett munkaerő egy részét fizetett ráfordítással pótolják a gazdálkodók. A mezőgazdasági termelők 2016-ban 378 milliárd forintot fizettek ki munkavállalóiknak, 8,5%-kal többet, mint 2015-ben.

8. ábra

Munkaerő-felhasználás éves munkaerőegységben

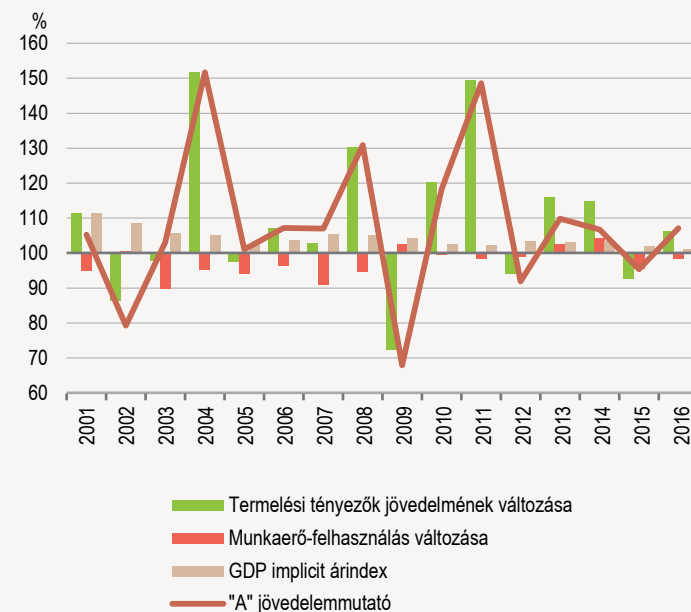

Az MSZR egyik legfőbb célja a mezőgazdasági jövedelmek és azok változásainak mérése. Az Eurostat három jövedelemmutatót határozott meg a tagországok teljesítményének egymáshoz viszonyított, illetve az időbeli

változások vizsgálatára. Ezek közül a leggyakrabban használt az egy teljes munkaidős dolgozóra jutó, mezőgazdasági tevékenységből származó reáljövedelem („A” mutató). 2016-ban az „A” mutató 7,0%-kal nőtt az előző évhez hasonlítva.

9. ábra

Az „A” jövedelemmutató és tényezőinek éves változása (előző év=100)

Regionális mezőgazdasági számlarendszer

A tervezési-statisztikai régiók mezőgazdasági területének nagysága és termelési adottságai igen eltérőek, ezáltal kibocsátásuk is egyenlőtlen képet mutat. Mezőgazdasági területénél számottevően magasabb aránnyal részesedik az országos gabonakibocsátásból Dél-Dunántúl, a kertészeti termék-, szőlő-, bor- és gyümölcskibocsátásból Dél-Alföld és Közép-Magyarország, az élőállat- és állatiermék-kibocsátásból Közép- és Nyugat-Dunántúl, valamint Észak-Alföld.

A területileg legnagyobb alföldi régiók szerepe kiemelkedő a mezőgazdasági termelésben: Észak- és Dél-Alföld folyó alapján a teljes kibocsátás közel felét adják, ezzel szemben a kis területű Közép-Magyarországról a kibocsátás 6,9, Észak-Magyarországról pedig 8,1%-a származott 2016-ban.

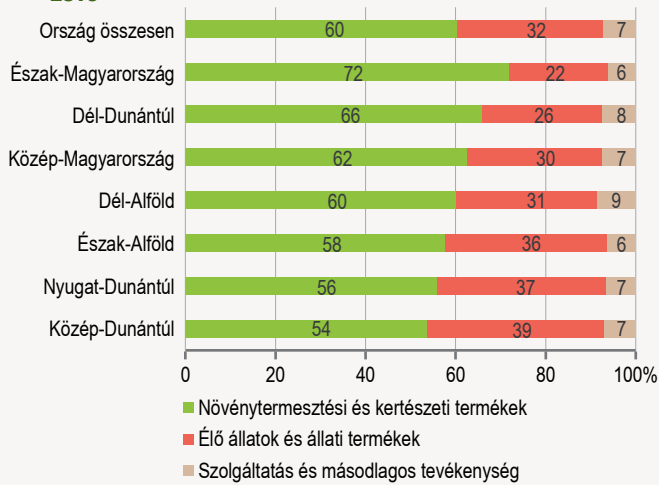
A régiók között számottevő az eltérés a növénytermesztés, az állattenyésztés, illetve a szolgáltatás és másodlagos tevékenységek megoszlása alapján. A növénytermesztés aránya Észak-Magyarországon és Dél-Dunántúlon jóval meghaladta az országos átlagot (60%), míg az állattenyésztés súlya Közép- és Nyugat-Dunántúlon, valamint Észak-Alföldön az átlag (32%) feletti volt.

A termelési intenzitás (egy hektár mezőgazdasági területre jutó kibocsátás) a kibocsátás emelkedésével és a mezőgazdasági terület stabilitásával összefüggésben országosan 5,7%-kal emelkedett. Átlag feletti az intenzitás Dél-Alföldön, Közép- és Nyugat-Dunántúlon, és jelentősen elmaradt Észak-Magyarországon.

² Egy éme egyenlő egy, a mezőgazdaságban főállásban foglalkoztatott személy által a gazdaságban egy év alatt ledolgozott idő (1800 munkaóra) mennyiségével. Ez a számbavétel a töredékidőben, illetve a szezonálisan végzett munkát is figyelembe veszi.

10. ábra

A mezőgazdaság bruttó kibocsátásának megoszlása régióinként, 2016

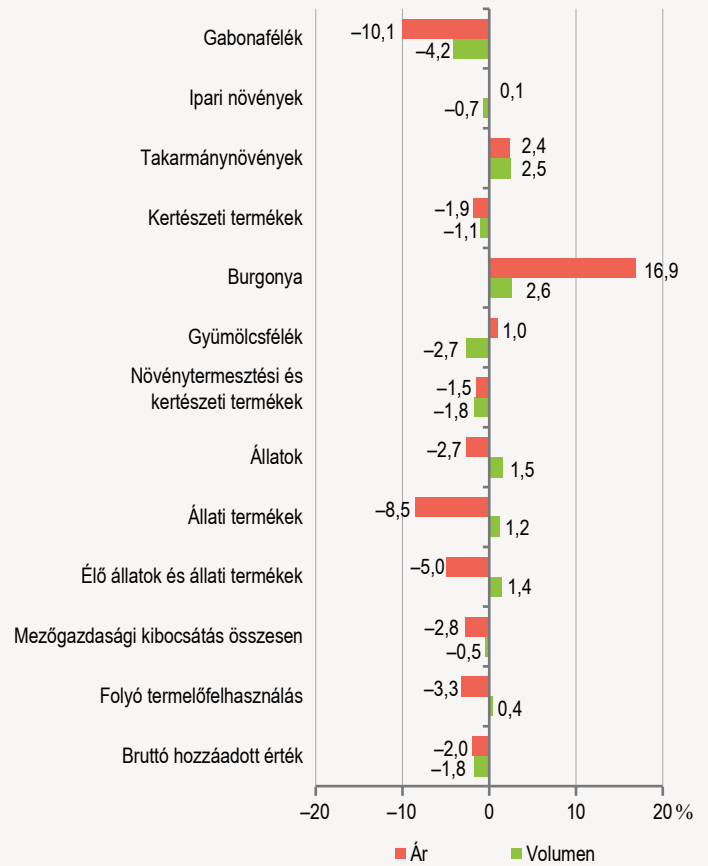

Hazánk helye az Európai Unió mezőgazdaságában

Bár a tagállamok egységesen készítik el és küldik meg az Eurostat számára az MSZR végleges adatait, jelen kiadvány elkészítésekor az országok adatai még nem hozzáférhetők, így összehasonlításra előzetes információk állnak rendelkezésre.

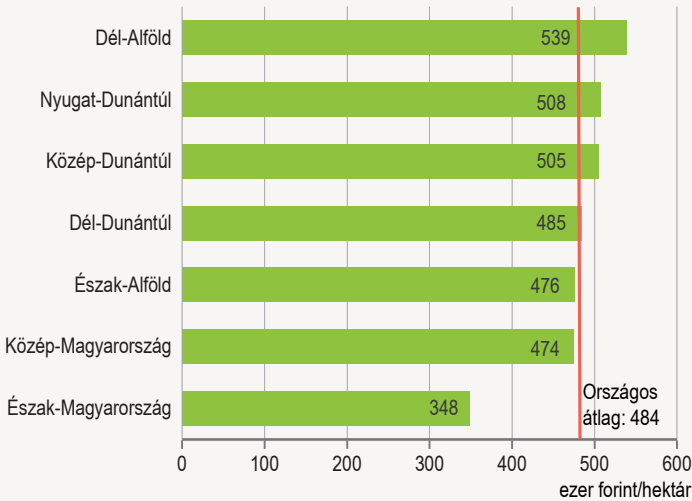
12. ábra

A mezőgazdasági kibocsátás volumen- és árváltozásai az Európai Unióban az előző évhez képest, 2016*

11. ábra

A mezőgazdasági termelés intenzitása régióinként, 2016

A termékcsoportonkénti kibocsátás és a jövedelem megoszlása régióinként, 2016 (ország összesen = 100,0)

1. tábla

Megnevezés	Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld
Növénytermesztési és kertészeti termékek	7,2	10,4	10,4	16,2	9,6	20,9	25,3
Ezen belül:							
gabona	5,2	13,3	11,9	21,4	7,4	20,1	20,8
ipari növény	5,5	10,3	10,9	16,9	11,7	22,8	22,0
kertészet, gyümölcs, szőlő, bor	12,2	3,1	5,6	4,4	7,6	21,5	45,6
Élő állatok és állati termékek	6,4	14,2	12,9	12,1	5,5	24,5	24,3
Szolgáltatás és másodlagos tevékenység	7,1	11,2	10,3	15,5	6,8	19,0	30,2
Mezőgazdasági kibocsátás	6,9	11,7	11,2	14,9	8,1	21,9	25,3
Mezőgazdasági terület	7,1	11,2	10,7	14,8	11,2	22,3	22,7
Termelési tényezők jövedelme	5,7	11,6	9,5	14,4	7,1	23,5	28,3
Nettó vállalkozói jövedelem	4,8	11,5	8,3	14,0	6,5	24,5	30,4

Az EU-28 tagállamokra elkészült második előrejelzés szerint 2016-ban a Közösség mezőgazdasági kibocsátásának értéke 401 milliárd euró volt, az egy évvel korábbi szinttől 3,2%-kal elmaradt. Az érték 52%-át a növényi termékek, 40%-át az állatok és állati termékek, a fennmaradó részt a másodlagos tevékenységek és a szolgáltatások kibocsátása adta.

A mezőgazdasági kibocsátás rangsorában Franciaország, Olaszország, Németország, Spanyolország, az Egyesült Királyság és Hollandia állt az élen, együttesen a teljes uniós kibocsátás 69%-át állították elő 2016-ban. Közülük Spanyolországban és Hollandiában emelkedett a volumen, a többiben vagy nem változott, vagy csökkent. A növénytermesztés kibocsátása 1,8%-kal csökkent, az állattenyésztésé 1,4%-kal emelkedett. A

növények közül a búza és a gyümölcsfélék kibocsátása visszaesett, a takarmánynövényeké, a burgonyáé, a cukorrépáé viszont nőtt. A szarvasmarha, a sertés és a baromfi kibocsátása 1,3 és 3,3% közötti mértékben emelkedett.

Magyarország az előzetes adatok szerint az EU-28 mezőgazdasági kibocsátásának 2,1%-át állította elő 2016-ban, részesedése 0,2 százalékponttal nőtt 2015-höz viszonyítva. A növényi termékek 2,4, az állatok és állati termékek 1,8%-át adta hazánk. Gabonafélékből az uniós kibocsátásának 5,2, ezen belül a kukoricából 13%-a származik Magyarországról. Iparinövény-kibocsátásunk jelentős, ami elsősorban az olajos növények termelésével függ össze.

2. tábla

A mezőgazdasági kibocsátás megoszlása az Európai Unióban, folyó alapon, 2016*

(%)

Megnevezés	Magyarország	Az öt legnagyobb kibocsátó ország				
Gabonafélék	5,2	FR 18,0	DE 13,7	IT 9,2	ES 8,8	PL 8,5
Ipari növények	6,4	FR 20,6	DE 14,8	PL 8,2	RO 7,0	HU 6,4
Takarmánynövények	0,9	DE 28,2	FR 22,1	ES 6,7	IT 5,3	RO 4,9
Zöldségek és kertészeti termékek	1,4	NL 18,2	IT 16,1	ES 15,6	FR 11,7	DE 8,5
Burgonya	0,7	FR 18,5	DE 16,5	NL 12,6	UK 7,6	PL 7,1
Gyümölcsfélék	1,5	ES 34,9	IT 18,3	FR 11,9	EL 7,1	PT 4,4
Bor	0,5	FR 47,1	IT 33,4	DE 6,0	ES 5,1	PT 3,0
Növényi termékek	2,4	FR 18,8	ES 13,9	IT 13,9	DE 11,9	NL 6,5
Élő állatok	2,0	FR 15,8	DE 14,3	ES 12,5	UK 10,4	IT 9,6
Állati termékek	1,3	DE 16,2	FR 15,2	IT 9,3	NL 8,3	UK 8,2
Élő állatok és állati termékek	1,8	FR 15,6	DE 15,0	ES 10,3	IT 9,5	UK 9,5
Szolgáltatások	2,0	IT 24,0	FR 22,0	DE 13,4	NL 12,0	UK 6,6
Másodlagos tevékenységek	1,2	IT 28,0	FR 13,5	UK 10,8	RO 9,6	ES 8,1
Mezőgazdasági kibocsátás összesen	2,1	FR 17,5	IT 13,2	DE 12,8	ES 11,7	UK 6,9

Országkódok: HU Magyarország, DE Németország, ES Spanyolország, FR Franciaország, IT Olaszország, NL Hollandia, PL Lengyelország, PT Portugália, RO Románia, UK Egyesült Királyság.

További adatok, információk
(linkek):
[Módszertan](#)
[Táblák \(STADAT\)](#)

Elérhetőségek:
kommunikacio@ksh.hu
[Lépjön velünk kapcsolatba!](#)
Telefon: (+36-1) 345-6789
www.ksh.hu